

Faustus kisöccse

regényrészlet

A szlovákiai magyar író a munkahelyén hívták fel az írószövetségből, hogy szerveznének neki egy könyvbemutatót. A kissé unott női hang arra is kitért, lett most itt némi pénz Magyarországról, lesznek rendezvények, mindenféle akciók, ezt a szót használta, és mivel most itt ez a könyv, a szlovákiai magyar író könyve, sa-többi. A szlovákiai magyar író meglepettségében igent mondott, nem hallott az írószövetségről a hét évvel korábbi hamburgi út óta, nem is ismert ott senkit, de mindjárt az eszébe jutott, hogy Bertalan mozgósíthatta a régi kapcsolatait. Bertalannak küldött egy példányt a könyvből, és bár nem válaszolt neki semmit, a szlovákiai magyar író biztosra vette, ebben a bemutatós marhaságban az ő keze van. Bertalan közben már a külügyminisztériumban kezdett dolgozni, osztályve-zetőként, tucatnyi ember tartozott alá, már nem járhatott a régi söntésbe, a lecsú-zott egzisztenciák közé, nem is illett volna oda. A szlovákiai magyar író azért is csodálkozott, amikor felhívták, mert a könyvnek semmiféle visszhangja nem volt, pedig még néhány folyóiratszámot direkt meg is vásárolt abban az időben, és se-hol senki nem említette az *Általános szűgyengéséget*. Voltak ennél sokkal fontosabb események és szerzők és könyvek, amelyekről írni lehetett, a szlovákiai magyar kapacitások pedig természetesen végesek voltak. A szlovákiai magyar író senkire nem neheztelt, csak némi ürességet érzett, és ez nem lett jobb a könyvbemutató után sem, legfeljebb kezdte megszokni. A könyvbemutatót egy ötvenes, halk sza-vú, szimpatikus hölgy tartotta, a kötetből pedig egy tizennyolc év körüli, sűrűre öltönytadrágot és fehér inget viselő, karót nyelt fiú olvasott részleteket. Nyolcan alkották a közönséget, javarészt remegő kezű, kopaszodó férfiak és nők, illetve egy ötvenes, bő vászonnadrágot és kopottas zakót viselő férfi, aki dedikáltatta is a szlovákiai magyar íróval a könyvét. Kiszolgálás is volt, unott arcú pincérmők jártak-keltek az asztalok között, a szlovákiai magyar író csak ásványvizet kért, és két vagy három sós peracet rágcsált el. A moderátor hölgy fáradhatatlanul mo-solygott, és arra kérte a szlovákiai magyar író, meséljen arról, hogyan keletkeztek a novellák. A szlovákiai magyar író azt válaszolta, nem tud erről sokat mondani, alig emlékszik rá maga is, de a moderátor hölgy még legalább háromszor feltette ugyanezt a kérdést. A szlovákiai magyar író a végére nagyon elfáradt, és úgy érez-te, abszolút megérdemelte a honoráriumát. A pénzt az írószövetség irodájában vette át másnap, és a nő, aki korábban telefonált neki, és akiről kiderült, ő az író-szövetség titkára, közölte, lesznek most ilyen felolvasások, vidéken is, mert hogy van most ez a magyarországi pénz, és lehet menni felolvasni. Be is lehet lépni az írószövetségbe. A szlovákiai magyar író, akinek nem igazán volt mit csinálnia szabad óráiban, belépett és ment és felolvasott, amiért meg is kapta rendre a sze-

rény kis pénzecskejét. A könyvéről közben megjelent két rövidke recenzió, és egyre több szlovákiai magyar íróval tegeződött. Meg persze ott volt Amália, aki az írószövetségi titkár unokahúga volt, és bejárt néha az irodába, mert nem ismert senkit a városban, és az iroda közel volt az egyetemhez, ahova járt. Amália már férjnél volt, és volt egy kisfia, korán szült, megszakította az egyetemet, és csak nemrég folytatta, most, hogy a kisfia már iskolába járt. A szlovákiai magyar írók lenyűgözték Amáliát, akinek hosszú barna haja volt, és mindig mosolygós volt a szeme, és a szlovákiai magyar író próbálta maga elé képzelni, milyen lehet, amikor sír, ezzel a mosolygós szemével. A szlovákiai magyar író rendre zavarba hozta Amáliát, amikor bókolni akart neki, és persze magát is, de Amália nem kerülte a társaságát, és amikor egy forró májusi délutánon a szlovákiai magyar író elhívta őt sétálni, Amália azonnal belement, és a végén úgy búcsúzkodtak, hogy mindketten zavarba jöttek, mint a kiskamaszok. A helyzet odáig fajult, hogy az egyik alkalommal, amikor a szlovákiai magyar író és Amália kettesben maradtak az írószövetség irodájában, a szlovákiai magyar író megcsókolta Amáliát, aki visszacsókolt, és percekig csókolóztak, majd Amália hisztizni kezdett, hogy ezt megminek kellett, amire a szlovákiai magyar író nem válaszolt. Ekkortól Amália eltűnt, nem járt be az írószövetségi irodába, nem lehetett őt elérni, teljesen felszívódott a szlovákiai magyar író szeme elől.

A szlovákiai magyar író vett egy jó strapabíró bőrröndöt, és útra kelt az írószövetség pénzén. Felolvasott, beszélt a novelláiról, amelyekről pedig képtelenség volt beszélni, annyira egyszerűek voltak. Leginkább azt mondta, senki ne keressen mögöttük semmit, nincs mögöttük semmi, és ő tudja, így nem lehet írni, de más-hogy sem tudja elképzelni. Bejárta az országot, a legkisebb falvakat is, ahol szociófotókra illő nagymamák és bájos, fonott hajú kislányok hallgatták, és ünnepnapokon még népviseletben mentek az utcára, mert ide még nem ért el a settenkedő globalizáció. Bejárta a városkákat, amelyeknek az elmúlt negyven évben lerongyolódott főtereit és utcácskáit most távol-keleti kereskedők és drága külföldi autók lepték el. A szlovákiai magyarok természetesen a rendszerváltás után sem kezdtek el tömegesen érdeklődni az irodalom iránt, inkább a hétfégi piacokra jártak, élvezve, hogy már nem kell úgy átkelniük a határokon, mint valami szökött raboknak, meg nézték a sorozatokat a tévében. A szlovákiai magyar író más szlovákiai magyar írókkal utazott együtt, akik művelt és jó kedélyű társalgók benyomását kívánták kelteni. A szlovákiai magyar írók legfőbb elfoglaltsága abban állt, hogy azon töprengtek és vitatkoztak és háborogtak és búsultak, mi az, hogy szlovákiai magyar író. Egyes szlovákiai magyar írók határozottan elutasították, hogy őket bárki is szlovákiai magyar írónak tekintse, az ő küldetésük a magyar irodalom, és punctum. Csak akkor álltak szóba más szlovákiai magyar írókkal, amikor az írószövetség ezért elég pénzt fizetett. Más szlovákiai magyar írók tüntetőlegesen hangsúlyozták, ők bizony szlovákiai magyar írók voltak, és azok is maradnak, az ő küldetésük a szlovákiai magyar irodalom, és punctum. Amikor Magyarországra utaztak, a magyarországi írók rendkívül szívélyesek voltak velük, bár semmit nem tudtak róluk, és különösebben nem is érdekelték őket, a külföldre szakadt rokonok után maradt kedves kis relikviák-ként tekintettek rájuk. Amit a legkevésbé értettek, az az örökös vita volt a szlová-

kiai magyar irodalomról, amely egyesek szerint létezett, mások szerint még a létét feltételezni is felháborító volt. Az írószövetség elég sok Magyarországról érkezett pénzzel táplálta ezeket a vitákat, mert a vita felszabadító, a vita az új demokratikus rend létfenntartó ereje. A szlovákiai magyar írók ahelyett, hogy érdekes regényeket vagy novellákat írtak volna, ebben a vitában őrlték fel egymás energiáit, szimpóziumokat és konferenciákat szerveztek, vaskos tanulmányköteteket állítottak össze, amelyekben újra és újra leírtak minden üres érvet és ellenérvet, amelyeket csak ők értettek, és amelyeknek semmi közük nem volt sem a valóság, sem az irodalom semmiféle lehetséges változataihoz. A szlovákiai magyar írók azonban nem tudtak meglenni e vita nélkül, ha elhalkult, az erejük kezdett elszivárogni. Aki nem képviselt semmit ebben a vitában, az azonnal gyanús lett a szemükben.

A szlovákiai magyar író hamar gyanús lett. Ettől kissé megijedt, ezért először beállt azok közé, akik szlovákiai magyar íróknak tartották magukat, de nem szerette a régimódi modorukat, a cinkos félmosolyaikat, a perverz összekacsintásaikat. Halálosan gyűlöltek mindenkit, aki eltiporná a szlovákiai magyar irodalmat, a szlovákiai magyar irodalmat a nagy világ-összeesküvés fő célpontjának tekintették. A szlovákiai magyar írónak ez sok volt, ezért inkább beállt a másik táborba, ahol a legfőbb téma a magukat következetesen szlovákiai magyar írónak vallók provincializmusa és dilettantizmusa volt, ám a szlovákiai magyar író itt sem érezte valami jól magát, mert egyre csak az a benyomása támadt, egyfolytában róla beszélnek. Provinciálisnak és dilettánsnak érezte magát, főleg közöttük, akik szerint minden provinciális és dilettáns a másik oldalon volt. Mindeközben ők, akik minden erejüket latba vetve harcoltak a szlovákiai magyar író megnevezés ellen, nem bírták volna elviselni, ha ezt a státuszt elveszítik. Oda akartak tartozni, ahonnan próbálták kizárni saját magukat. Egyetlen pillanatra sem bírták volna, ha ők nem viselhetik a gyűlölt bélyeget.

Azok pedig, akik úton-útfélen hangoztatták, ők igenis szlovákiai magyar írók, és ezt senki ne próbálja elvitatni tőlük, elérékenyültek, és útjukat beteljesedettnek látták, amikor végre valaki kimondta, ők nem szlovákiai magyar írók, hanem csak pusztán írók, sőt mi több, magyar írók, és ezért még kitüntetést is érdemelnek.

A szlovákiai magyar író nem tudta elmagyarázni senkinek, mit gondol az egésze, mert senki nem volt kíváncsi új érvekre, csak a bevett, jól ismert érvek hangozhattak el. Egyszer próbált az írószövetség unott titkárával, Amália nagynénjével is beszélgetni a dolgról, de ő csak vonogatta a vállát, és azt ismételte, az írószövetség mindenkit egyformán támogat.

A szlovákiai magyar írók valójában aránytalanul sok könyvet írtak, persze főleg akkor, amikor volt elég állami támogatás. Amikor volt elég állami támogatás, akkor azok a szlovákiai magyar írók, akik egyben könyvkiadók is voltak, szóltak a többieknek, hogy itt az idő, a többiek pedig összekaparták, amijük volt, lefirkantottak még néhány verset, befejezték a félbehagyott novelláikat, átszerkesztették a régi naplórészleteiket, előkaparták az elfelejtett kis recenziókat, köszöntőket, muszájból összefércelt méltatásokat, és várták, hogy utolérje őket a dicsőség. Azok a szlovákiai magyar írók, akik egyúttal könyvkiadók is voltak,

vagy más könyvkiadóknál adták ki a saját kézirateikat, vagy, ha úgy kényelmesebb volt, mert nem kellett a szerkesztéssel bajlódni, egyenesen a sajátjuknál. Tíz-tizenöt évente egy-egy értékelhető könyvet is kiadtak, de a magyarországi könyvesbolti forgalmat és így a kritikusok figyelmét ezek javarészt elkerülték. Sokféle könyvet írtak a szlovákiai magyar írók, de a legtöbbet természetesen verseskötetből adták ki. Regény csak ritkán akadt, a nagy szlovákiai magyar témákat már kivesézték néhány évtizeddel korábban azok a szlovákiai magyar írók, akik most már inkább esszéket és naplókat írtak. Ezek az esszék és naplók általában arról szóltak, hogy a nagy szlovákiai magyar témákról már mindenki hallgat, mert a nemzet már senkinek nem jelent semmit, és bőven voltak bennük aktuálpolitikai utalások. Egymás között a szlovákiai magyar írók sokszor kimondták, mennyire sekélyesek és érdektelenek ezek a szövegek, de nyilvánosan ezt nem ismerték volna el. A szlovákiai magyar író nem olvasta el ezeket az esszéket és naplókat, főleg azután nem, hogy más szlovákiai magyar írók beborozva hosszan ecsetelték neki, a nemzetféltő idős szlovákiai magyar írók nemrégiben még milyen vehemensen támogatták a nemzetek felettiséget, és bőszen elítéltek minden hazafias érzelmet. Nem kellett külön kérni őket, hogy Marx nevét flekkenként szerepeltessék a szövegekben, és szívesen értekeztek róla, hogy a szlovákiai magyar írók csak szépen tekintsék magukat a csehszlovák irodalom részének. Ezt mindenki elfelejtette mára, mondták megbotránkozva a szlovákiai magyar írók, mielőtt elvonultak volna hányni, majd másnapra ők is elfelejtették az egészet, megint. A szlovákiai magyar író a legtöbbjüknél jobban bírta az italt ekkoriban, és az írotáborokban és az írószövetség támogatta utazásokon sokszor virrasztotta át az éjszakákat a többiek dübörgő horkolását hallgatva.